

ników sesji „Uczę się Ciebie człowieku.” Jest już przygotowana najnowsza publikacja książkowa z pracami laureatów konkursu.

Ogromne zainteresowanie młodzieży konkursem oraz informacje zwrotne otrzymywane od jego uczestników, ich rodziców, nauczycieli, dyrektorów szkół, potwierdzają potrzebę i zasadność zakładanych przez organizatorów celów oraz stają się wyzwaniem do kontynuowania tego przedsięwzięcia.

EWA WALCZAK

Instytut Pedagogiki KUL

SEMINARIUM WYMIANY DOŚWIADCZEŃ NAUCZYCIELI JAKO WARTOŚĆ DODANA W KSZTAŁCENIU STUDENTÓW

Ustawa z dnia 26.01.1982 r., *Karta Nauczyciela*, nakłada na nauczyciela szereg obowiązków, w tym między innymi konieczność dążenia do pełni własnego rozwoju osobowego, a także podejmowania działań zmierzających do zdobywania kolejnych szczebli awansu zawodowego¹.

Współczesny system oświaty dąży do realizacji coraz skuteczniejszych strategii nauczania oraz intensyfikacji działań wychowawczo-dydaktycznych sprzyjających nowoczesnemu, efektywnemu kształceniu. Sprostanie wymogom edukacji XXI wieku wymaga od nauczyciela permanentnego doskonalenia warsztatu pracy oraz podnoszenia własnych kompetencji.

Jak wynika z raportu Międzynarodowego Badania Nauczania i Uczenia się OECD TALIS 2008 r. 90, 4% nauczycieli w Polsce deklaruje, iż brało udział w doskonaleniu i doksztalcaniu zawodowym (międzynarodowa średnia Talis – 88,5%). Jednakże blisko 44% badanych nauczycieli wskazało, iż odczuwa niezaspokojone potrzeby związane z doskonaleniem zawodowym. Deprywacja w tym względzie dotyczy między innymi wymiany doświadczeń nauczycielskich².

Dostrzegając powyższe zjawiska, a zwłaszcza fakt, iż wymiana doświadczeń wychowawczo-dydaktycznych w pełni wpisuje się w aktualne potrzeby kadry pedagogicznej, sprzyja łączeniu teorii z praktyką, a także jest pomocna w poszukiwaniu własnej tożsamości zawodowej, Katedra Dydaktyki i Edukacji Szkolnej KUL, kiero-

¹ MENiS, Ustawa z dn. 26.01.1982 r. *Karta Nauczyciela*.

² Ministerstwo Edukacji Narodowej, Instytut Badań Edukacyjnych, *TALIS nauczanie – wyniki badań. Polska na tle międzynarodowym 2008 r.*, Warszawa 2009.

wana przez prof. dr hab. Krystynę Chałas, postanowiła wyjść naprzeciw potrzebom i oczekiwaniom nauczycieli³.

O wsparcie w inicjatywie zorganizowania cyklicznego seminarium wymiany doświadczeń nauczycieli wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej poproszono Lubelskiego Kuratora Oświaty Krzysztofa Babisza. I tak w roku szkolnym 2009/2010 odbyła się pierwsza edycja seminarium, którego nadrzędnym celem jest wspomaganie procesu wychowania i nauczania dzieci w wieku od 3 do 10 lat, promocja dobrych praktyk oraz doświadczeń pedagogów, a także integrowanie środowiska studentów pedagogiki i nauczycieli.

Potrzeba zainicjowania seminarium wynikała również z chęci stworzenia szansy studentom pedagogiki konfrontacji wiedzy teoretycznej z praktyką pedagogiczną, a także sprawdzenia przydatności zdobytych podczas studiów kompetencji w zakresie wiedzy.

Każda z edycji seminarium podzielona została na cztery bloki tematyczne spotkań odbywających się w Instytucie Pedagogiki KUL. Pierwszy cykl seminarium odbył się 11 XII 2009 roku pod ogólnym hasłem „W poszukiwaniu pedagogicznej koncepcji integralnego rozwoju i wychowania dziecka”.

Problematyka została ujęta w następujące bloki tematyczne:

1. Autorskie programy i systemy wychowawczo-dydaktyczne w przedszkolu i szkole wspierające integralny rozwój dziecka.
2. Optymalizacja szans edukacyjnych dziecka wiejskiego.
3. Rozwój twórczej aktywności dziecka.
4. Technologia multimedialna w edukacji elementarnej.

Podczas seminarium zostały zaprezentowane m.in. autorskie koncepcje, a także programy wychowawczo-dydaktyczne i profilaktyczne realizowane w wybranych placówkach woj. lubelskiego. Przybliżona została również strategia oraz wymogi formalne tworzenia i wdrażania autorskich programów wychowawczo-dydaktycznych. Z dużym zainteresowaniem wśród studentów spotkała się prezentacja zestawu edukacyjnego PUS (Pomyśl – Ułóż – Sprawdź). Nauczyciele podzielili się także doświadczeniami z pracy pedagogicznej w systemie M. Montessori, w aspekcie integralnego wychowania dziecka. Podjęto również problematykę szans edukacyjnych dziecka żyjącego w środowisku wiejskim, a także trudności z jakimi musi zmierzyć się wychowanek oraz nauczyciel szkoły wiejskiej. Przybliżone zostało zagadnienie roli i znaczenia głośnego czytania jako czynnika wspierającego rozwój procesów poznawczych. W kontekście powyższej problematyki nauczyciele, promujący akcję „Cała Polska Czyta Dzieciom”, zachęcali pozostałych pedagogów do przyłączenia się do tej idei. W trakcie spotkania poruszone zostało zagadnienie dotyczące roli i znaczenia opiekuna praktyk studenckich w szkole i przedszkolu. W trakcie seminarium omówione zostały również zagadnienia z zakresu teorii inteligencji

³ E. W a l c z a k, M. B u k - C e g i e ł k a, *Seminarium wymiany doświadczeń pedagogicznych nową formą doskonalenia nauczycieli i kształcenia studentów*, [w:] *Pedagogika na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II. Historia i współczesność*, red. A. Rynio, R. Skrzyniarz, Lublin 2011.

wielorakiej H. Gardnera. Podczas seminarium przybliżona została tematyka praktycznego zastosowania komputera oraz programów multimedialnych w procesie nauczania i uczenia się.

Druga edycja seminarium rozpoczęła się 2 XII 2010 roku pod hasłem „Pedagogia wprowadzania dziecka w świat wartości”.

Proponowane zagadnienia zostały ujęte w następujące bloki tematyczne:

1. Edukacja aksjologiczna jako wyzwanie i zadanie pedagogiczne.
2. Wychowanie ku wartościom poznawczym. Metody i formy, sytuacje wychowawcze, wykorzystanie technologii multimedialnej. Autorskie programy.
3. Wychowanie ku wartościom hedonistycznym i witalnym.
4. Wychowanie ku wartościom społecznym, etyczno-moralnym i duchowym.

Wykład wprowadzający „Edukacja aksjologiczna wyzwaniem i zadaniem pedagogicznym współczesnej szkoły”, wygłoszony przez prof. dr hab. K. Chałas, oficjalnie rozpoczął kolejny cykl spotkań z nauczycielami i studentami pedagogiki. Wybrana tematyka seminarium dotyczyła m.in. rozumienia pojęć „wolność” i „godność” przez dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym, a także praktycznej realizacji wychowania ku wartościom w edukacji elementarnej. W trakcie spotkania zaprezentowane zostały innowacyjne projekty realizujące problematykę wartości w przedszkolu i edukacji wczesnoszkolnej, a także również autorski program profilaktyki i przeciwdziałania agresji dzieci w wieku przedszkolnym. W trakcie spotkań omówione zostało zagadnienie dotyczące wprowadzania dziecka w świat wartości uniwersalnych z wykorzystaniem literatury dziecięcej, pedagogiki zabawy oraz dramy, na przykładzie lekcji pokazowej w klasie III. Ponadto, drugiej edycji seminarium towarzyszyły warsztaty metodyczne dotyczące projektowania programów wychowawczo-dydaktycznych służących wprowadzaniu dzieci w świat wartości oraz wspomagających rozumienie pojęć aksjologicznych.

Trzecia edycja seminarium wymiany doświadczeń rozpoczęła się 25 XI 2011 roku pod hasłem „Nauczyciel – rodzic, akademia dialogu i współpracy”.

Tematyka seminarium została podzielona na następujące bloki tematyczne:

1. Dialog nauczycieli i rodziców gwarantem skutecznego wychowania.
2. Integracja środowiska rodzinnego i szkolnego w procesie kształcenia dziecka o specjalnych potrzebach edukacyjnych.
3. Sprawna komunikacja interpersonalna podstawą konstruktywnej relacji nauczyciel–rodzic, nauczyciel–uczeń. Prawa nauczyciela w kontaktach z uczniem i jego rodzicami.
4. Bariery w relacjach nauczyciele–rodzice. Metody i formy skutecznej współpracy nauczyciela z rodzicami.

Rozpoczęcie seminarium zainaugurował wygłoszony przez prof. dr hab. K. Chałas wykład, w którym została między innymi zgłębiona tematyka czynników sprzyjających skutecznej współpracy szkoły ze środowiskiem rodzinnym dziecka, a także ukazano przyczyny trudności w relacjach między nauczycielem–rodzicem–ucznikiem. Podczas spotkań nauczyciele wymienili doświadczenia dotyczące wykorzystywanych metod i form współpracy z rodzicami/opiekunami prawnymi wychowanków, sposobów aktywizacji rodziców oraz strategii skutecznej współpracy szkoły ze środowiskiem rodzinnym dziecka. Omówione zostało zagadnienie praw oraz obowiązków

nauczyciela i rodzica, a także znaczenia i roli asertywności w pracy pedagoga. Podczas seminarium poruszono także zagadnienie korelacji pomiędzy współpracą rodziców ze szkołą a integralnym rozwojem i wychowaniem dziecka w młodszym wieku szkolnym. Zaprezentowane zostały również wyniki ankiety przeprowadzonej wśród rodziców dzieci uczęszczających do III klasy dotyczącej oczekiwań związanych ze współpracą z nauczycielami i szkołą.

W bieżącym roku szkolnym 2012/2013, w dniu 23 XI, odbyło się pierwsze spotkanie pod hasłem: „Przedszkole i szkoła twórcza a twórczość w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej”.

Tematyka została ujęta w następujące bloki tematyczne:

1. Nowoczesne technologie informacyjne w edukacji elementarnej jako jeden z warunków szkoły twórczej.
2. Metody aktywizujące w wychowaniu przedszkolnym i kształceniu zintegrowanym inspiracją do twórczości nauczyciela i ucznia.
3. Współczesne adaptacje pedagogiki M. Montessori i C. Freineta inspiracją dla innowacyjnych rozwiązań edukacyjnych.
4. Metoda projektów i wychowanie przez pracę w edukacji małego dziecka jako element szkoły twórczej i twórczości w szkole.

Do marca 2013 roku odbyły się trzy spotkania, podczas których przedstawiono między innymi teoretyczne podstawy twórczości, a także omówiono czynniki stymulujące i hamujące twórczość w pracy zawodowej nauczyciela-wychowawcy. Zaprezentowane zostały sposoby wykorzystania nowoczesnych technologii informacyjnych wspierających pracę z dzieckiem w wieku przedszkolnym. Ponadto, podjęte zostały zagadnienia dotyczące metod aktywizujących we wczesnej edukacji, jak i wykorzystania tychże metod w profilaktyce trudności szkolnych. W trakcie spotkań omówiono również zagadnienie związane z wykorzystaniem aktywizujących metod służących efektywnemu nauczaniu j. angielskiego. Przedstawione zostały również praktyczne rozwiązania dotyczące wykorzystania aktywnych metod i form podczas zajęć umuzykalniających dzieci w wieku przedszkolnym. Kolejnymi zagadnieniami, poruszonymi podczas seminarium, były system M. Montessori oraz techniki C. Freineta w edukacji elementarnej. Nauczyciele podzielili się różnorodnymi doświadczeniami z pracy zawodowej z wykorzystaniem powyższych koncepcji pedagogicznych, zwłaszcza w aspekcie ich współczesnych adaptacji do zmieniających się warunków społeczno-kulturowych oraz wymagań edukacyjnych. Odbyły się również warsztaty muzyczne inspirowane pedagogiką M. Montessori i C. Freineta. W trakcie jednego ze spotkań można było obejrzeć montessoriańskie pomoce dydaktyczne oraz wystawę freinetowskich materiałów z międzynarodowej korespondencji międzyszkolnej.

Organizowane seminarium stało się okazją do zaprezentowania przez nauczycieli różnorodnych doświadczeń zawodowych, w tym szeregu inspirujących zarówno dla przyszłych jak i czynnych pedagogów, dobrych praktyk. Ponadto spotkania w gronie zarówno nauczycieli, studentów jak i pracowników naukowych sprzyjają dokonaniu próby weryfikacji i wartościowania własnej pracy pedagogicznej, co może stać się źródłem inspiracji do dalszej pracy zawodowej. Bogactwo oraz różnorodność pojawiających się w trakcie seminarium zagadnień i tematów tworzą również cenny materiał badawczy dla studentów oraz pracowników naukowych Instytutu Pedagogiki.

Zainicjowane seminarium jest doskonałą okazją do nawiązania szerszej współpracy między środowiskiem naukowym, studentami pedagogiki, a nauczycielami-praktykami. Jest to bardzo cenna i inspirująca dla każdej ze stron współpraca. Dzięki spotkaniom z czynnymi zawodowo nauczycielami studenci mają okazję zdobycia wielu ważnych doświadczeń, a także podniesienia poziomu wiedzy oraz wykształcenia i doskonalenia przydatnych w przyszłej pracy zawodowej umiejętności.

Konfrontacja i dialog studentów z nauczycielami może również pomóc młodym ludziom zweryfikować słuszność podjętej decyzji dotyczącej kierunku studiów oraz obranej ścieżki zawodowej.

Seminarium wymiany doświadczeń nauczycielskich z udziałem studentów pedagogiki i pedagogów jest cennym wzbogaceniem programu kształcenia i z pewnością przyczynia się do nowej jakości w przygotowaniu zawodowym przyszłego pokolenia nauczycieli.

Poniżej wybrane opinie oraz refleksje studentów pedagogiki, a także nauczycieli edukacji elementarnej dotyczące uczestnictwa w seminarium:

„Uczestnictwo w seminarium wymiany doświadczeń jest dla nas – przyszłych pedagogów – doświadczeniem nieocenionym. Jestem głęboko wdzięczna za możliwość wzięcia udziału w przedsięwzięciu skoncentrowanym na praktycznej stronie pracy pedagoga, na zadaniach, które przed nim stoją i perspektywach, jakie otwiera przed nim nauka. Doceniam wolę współpracy nauczycieli, doświadczonych pracowników ze studentami, ludźmi szukającymi jeszcze swojej drogi wykonywania zawodu. Jestem przekonana, że każda wywołana tu refleksja, każdy dany nam przykład i rada będą bogate w skutki w naszej przyszłej pracy pedagogicznej” (Agata W., studentka II roku pedagogiki KUL).

„Dziękujemy za zorganizowanie seminarium wymiany doświadczeń, w którym możemy uczestniczyć wspólnie z nauczycielami. Dzięki udziałowi w seminarium jesteśmy pewne co do słuszności wyboru kierunku kształcenia” (Anna M., Edyta T., studentki II roku pedagogiki).

„Uczestnictwo w seminarium wymiany doświadczeń nauczycieli jest dla mnie bardzo ciekawym i wartościowym doświadczeniem. Najbardziej cenne jest to, że jako studentka mogę uczestniczyć w dyskusji z nauczycielami, zadawać im pytania oraz wysłuchać z jakimi trudnościami stykają się w codziennej pracy oraz co sprawia im najwięcej satysfakcji zawodowej. Dzięki seminarium będę lepiej przygotowana do podjęcia pracy w przedszkolu lub szkole” (Ewa Ł., studentka III roku pedagogiki).

„Cieszę się, że mogłam uczestniczyć w seminarium i podzielić się doświadczeniami z mojej pracy zawodowej. Myślę, że przygotowana przeze mnie prelekcja dotycząca wykorzystywania w klasach I-III technik Freineta zainspiruje nauczycieli oraz studentów do korzystania w obecnej lub przyszłej pracy zawodowej z dorobku francuskiego pedagoga” (Elżbieta P., nauczycielka kształcenia zintegrowanego).

Mając na uwadze coraz większe zainteresowanie pedagogów oraz studentów pedagogiki uczestnictwem w seminarium, będzie ono kontynuowane w kolejnych latach, a jego formuła poszerzana i dostosowywana do potrzeb i oczekiwań zarówno studentów jak i nauczycieli. Charakter seminarium będzie orientowany w kierunku badań w działaniu.